

206. Perjantaina 12 päivänä helmikuuta 1999

kello 15.30

Päiväjärjestys

Ilmoituksia		5) Hallituksen esitys laiksi yksityisyyden suojasta televiestinnässä ja teletoinnin tietoturvasta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi	7871
Toinen käsittely		Hallituksen esitys 85/1998 vp Liikennevaliokunnan mietintö 18/1998 vp	
1) Hallituksen esitys laeiksi erikoissairaanhoidon muuttamisesta ja Helsingin yliopistollisesta keskussairaalaan annetun lain kumoamisesta	7860	6) Hallituksen esitys laiksi vakuutustar- kastuksen kustantamisesta annetun lain muuttamisesta	„
Hallituksen esitys 164/1998 vp Sosiaali- ja terveystieteiden valio- kunnan mietintö 41/1998 vp		Hallituksen esitys 280/1998 vp Talousvaliokunnan mietintö 38/1998 vp	
Ensimmäinen käsittely		Lähetekeskustelu	
2) Hallituksen esitys laiksi ulosottolain muuttamisesta	7866	7) Hallituksen esitys Brasilialle suunnatun kansainvälisen rahoitusjärjestelyn toteuttamiseksi Suomen Pankkia varten myönnetyn valtion takausvaltuuden lisäämiseksi	7872
Hallituksen esitys 275/1998 vp Lakivaliokunnan mietintö 29/1998 vp Lakialoite 82, 106, 126/1998 vp		Hallituksen esitys 286/1998 vp	
3) Hallituksen esitys laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta	7868	Mietintöjen pöydällepano	
Hallituksen esitys 50/1998 vp Hallintovaliokunnan mietintö 29/1998 vp Toivomusaloite 64, 66/1997 vp		8) Hallituksen esitys laiksi kirkkolain muuttamisesta	„
4) Hallituksen esitys laiksi maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta	7870	Hallituksen esitys 214/1998 vp Hallintovaliokunnan mietintö 32/1998 vp	
Hallituksen esitys 66/1998 vp Hallintovaliokunnan mietintö 30/1998 vp Lakialoite 144/1998 vp Toivomusaloite 51/1996 vp		9) Hallituksen esitys laeiksi lääkelain 42 ja 52 §:n ja apteekkimaksusta annetun lain 6 §:n muuttamisesta	„
		Hallituksen esitys 276/1998 vp Sosiaali- ja terveystieteiden valio- kunnan mietintö 42/1998 vp	

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Pesälä.

Nimenhuudon sijasta merkitään läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysis-
tuntoon, sekä ed. Soininvaara.

Ilmoitusasiat:

Ehdotus puhemiehelle tulevasta määrärahasta niiden kulujen korvaamiseksi, joita hänellä on ollut valtiopäivien aikana

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että valtiovarainvaliokunta on kirjelmässään viime joulukuun 11 päivästä tehnyt ehdotuksen määrärahasta, jonka puhemies saa niiden kulujen korvaukseksi, joita hänellä on ollut valtiopäivien aikana. Tämä kirjelmä on nyt saatettu eduskunnan tietoon jakamalla se edustajille.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys laeiksi erikoissairaanhoitolain muuttamisesta ja Helsingin yliopistollisesta keskussairaalaan annetun lain kumoamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 164/1998 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 41/1998 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 41. Ensinnäkin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. M. Pietikäinen: Arvoisa puhemies! Valiokunnan enemmistön hyväksymä, hallituksen esityksestä poikkeava muotoilu antaa mielestäni aivan liian suuren äänimäärän, 32,3 prosenttia, yhdelle kunnalle, Helsingin kaupungille. Tämä sairaanhoitopiiri koostuu 31 kunnasta. Äänimäärän rajoittamismenettelyä sairaanhoitopiireissä enintään viidesosaan sovelletaan yleisesti maamme muissa osissa.

Tulen tekemään lain yksityiskohtaisessa käsittelyssä vastalauseen mukaisen esityksen.

Ed. Uotila: Arvoisa herra puhemies! Lakiehdotus äänimäärien suhteen on muuttunut valiokunnassa hallituksen alkuperäisestä esityksestä muun muassa Espoon, voisiko sanoa, äänimäärää pienentäväksi ja tällä tavalla epätasapainoa aiheuttavaksi. Perinteisesti hallituspuolueiden kesken pelisäännöt lähtevät siitä, että valiokunnasta pitäisi tulla yksimielinen ehdotus tai muuten hallituksen esityksessä pysytään. Tässä tapauksessa ei ole näin käynyt, ja sen vuoksi ilmoitan jo tässä vaiheessa, että tulen kannattamaan ed. M. Pietikäisen myöhemmin tekemää ehdotusta, että palattaisiin hallituksen alkuperäiseen ehdotukseen.

Ed. Sjöblom: Arvoisa herra puhemies! Hallituksen esitys on hyvää tarkoittava ja helpottaa erikoissairaanhoidon kokonaisuuden suunnittelua ja kehittämistä. Mutta kuten edelliset puhujat jo selkeästi toivat esiin, minun kantani on myös aivan sama. Hallituksen alkuperäinen esitys äänimäärästä on oikea lähtökohta. Valiokunnassa tehty muutos ei turvaa tasapuolista kohtelua alueen kunnille, joten yhdyn ed. M. Pietikäisen ja ed. Uotilan kantoihin.

Ed. Saarinen: Arvoisa herra puhemies! Toisin kuin edelliset puhujat lähtisin siitä, että Helsinkiä on aika monessa asiassa ikään kuin kohdeltu kaltoin ainakin helsinkiläisten mielestä. Tämä ei ole ehkä se asia, jossa voitaisiin hyvittää, mutta Helsingin asemaa kannattaa ja pitää myös ymmärtää. Ylipäänsä asioista sopiminen kannattaa. Siinä mielessä olen valmis hyväksymään valiokunnan mietinnön, koska se kuitenkin on sovintoa hakeva ja siinä on erilaisia vaikeitakin näkökulmia sovitettu yhteen.

Herra puhemies! Jos jokainen taho, jokainen intressitaho, pitää härkäpäisesti kiinni vain ja ainoastaan omista kannoistaan, ei synny koskaan mitään yhteistä hyvää, johon tässäkin pyritään, kustannusten säästöön sillä tavalla, että palvelutaso ei siitä kärsi. Siinä mielessä annan arvoa sille konsensukselle, joka on saatu synty-
mään.

Ed. Kautto: Arvoisa puhemies! Myös minä suhtaudun kriittisesti valiokunnan tekemään muutokseen. Mielestäni laki oli sinänsä menossa ihan hyvään suuntaan. Pääkaupunki-seudun ja muun Uudenmaan kesken pitäisi löy-

tyä paljon yhteistyötä, jotta pystyttäisiin ratkaisemaan niitä ongelmia, mitä erikoissairaanhoidossa on. Tässä on vielä se heikkous, että nimenomaan Helsingissä on erikoissairaanhoidon kalteina ja hyvin paljon vielä vaaditaan uudistuksia sen osalta. Olen myös huolissani siitä, tulevatko valtasuhteet sellaisiksi, että asioita ei pystytä hoitamaan eteenpäin.

Ed. Soininvaara: Arvoisa puhemies! Tulen oikein korokkeelle siltä varalta, että tähän menisi yli kaksi minuuttia. Haluan hieman selvittää valiokunnan enemmistön kantaa.

Aloitetaan pelisäännöistä. Kyllä hallituspuolueet voivat, silloin kun ne ovat puolueina yksimielisiä tai yksikään puolue ei vastusta, muuttaa hallituksen esitystä, vaikka valiokunnassa olisikin asiasta erimielisyyttä. Yksikään puolue ei ryhmyrikokouksessa ole ilmoittanut, ettei hyväksy tätä muutosta. Sen sijaan yksittäisissä puolueissa on henkilöitä, jotka ilmoittavat ja jotka eivät ilmoita olevansa eri mieltä.

Mitä tulee tähän leikkaukseen — nyt minulla ei ole lukuja mukana ja joudun sen takia ulko-muistista niitä esittämään — niin alkuperäinen leikkaushan oli sellainen, että kun Helsingin äänimäärä ilman leikkausta olisi 40 prosenttia ja muitten pääkaupunkiseudun kuntien noin 27 prosenttia, niin leikkaus tehtiin vain absoluuttisissa äänimäärissä Helsingin äänimäärään, vaikka kysymyksen piti olla siitä, että kun pääkaupunkiseutu muodostaa ylivoimaisen alueen, niin muun Uudenmaan painoarvoa tässä lisätään. Tämän seurauksena, kun Helsingin absoluuttista äänimäärää leikattiin ja kun vain suhteellisella äänimäärällä tässä on tietysti merkitystä, tuon leikkauksen suurimmat hyötyajat olivat Vantaa ja Espoo, joiden suhteellinen ääniosuus kasvoi, vaikka ne ovat molemmat niitä suuria kuntia, jotka ovat jyräämässä Uudenmaan pieniä kuntia.

Ratkaisu, joka valiokunnassa tehtiin, ensin näkin hieman lisäsi muun Uudenmaan painoa pääkaupunkiseutuun verrattuna — hyvin minimaalisesti, piti sen suurin piirtein samana. Mutta jos nyt pitää jokin etumerkki tähän sanoa, niin kuitenkin lisäsi muun Uudenmaan painoa. Se piti Espoon ja Vantaan suhteellisen äänimäärän suurin piirtein ennallaan, eli Espoon ja Vantaan suhteellista ääniosuutta ei leikata ollenkaan, käytännössä siinä voi joitakin desimaalin osia kyllä olla, ja Helsingin äänimäärää leikataan. Siis vain Helsingin äänimäärää leikataan, suhteellista osuutta, muun Uudenmaan hyväksi.

Minusta olisi aivan käsittämätöntä se, että jos pieniä kuntia halutaan suojella, niin se tehdään sillä tavalla, että kahden uusmaalaisen jättikunnan, Espoon ja Vantaan, ääniosuutta kasvataan. En pysty tätä kertakaikkisesti ymmärtämään, mitä pienten kuntien suosimista se semmoinen on. Tällä tavoin syntyy tilanne, joka omasta mielestäni on selvästi kohtuullisempi. Helsinkiläisenä voin hyväksyä sen, että Helsingin ääniosuus tässä selvästi pienenee muihin verrattuna, mutta en sitä, että Espoon ja Vantaan ääniosuus olisi kasvanut.

Ed. Puhjo: Herra puhemies! Ymmärrän hyvin, että tämän lakiesityksen takana ovat lisääntyneet kustannukset erikoissairaanhoidossa. Itse olen kuitenkin sitä mieltä, että tämä järjestely, että Hyks siirtyy Uudenmaan sairaanhoitopiiriin, saattaa jopa viivästyä toista, ehkä tärkeäkin uudistusta. Kun olen seurannut tätä keskustelua viime kuukausina, niin aina on puhuttu vain liian suurista kustannuksista, mutta ei ole silmiini osunut lainkaan sellaista keskustelua, missä kannettaisiin huolta Hyksin mahdollisuuksista taata kunnollista tutkimusta ja opetusta, jotta meillä olisi riittävästi ja tarpeeksi pätevää ammattihenkilökuntaa koulutettuna väestömme terveydenhuollon pariin.

Olen sitä mieltä, että yliopistosairaalat kuuluisi kaikki siirtää pelkästään valtion omistukseen pois sairaanhoitopiireistä, jolloin ei tulisi tällaista kissanhännänvetoa eri kuntien ja kaupunkien kesken ja saataisiin minun mielestäni parempi rauha yliopistosairaaloille ja yliopistoille tutkimuksen ja koulutuksen järjestämiseen.

Ed. Vanhanen: Arvoisa puhemies! Selkieinen suomenos, minkä olen saanut valiokunnan jäseniltä tästä ehdotuksesta, vahvistaa sen, minkä ed. Soininvaara äsken totesi. Pääkaupunkiseudun ulkopuolisten kuntien ääniosuus, äänimäärä, aavistuksen verran kasvaa valiokunnan tekemän muutoksen ansiosta. Sen sijaan pääkaupunkiseudun sisällä tapahtuu muutoksia. Kun hallituksen esitys valiokunnan mietinnönkin mukaan olisi merkinnyt sitä, että Espoolla ja Vantaalla olisi ollut keskenään enemmän ääniä kuin Helsingillä, jolla kuitenkin asukasluku taitaa olla noin 200 000 asukasta suurempi kuin Espoolla ja Vantaalla yhteensä, tämä suhde muuttuu painottaen hieman enemmän Helsinkiä. Jos tämä tulos pitää paikkansa, olen valmis kyllä kannattamaan uusmaalaisesta näkökulmasta valiokunnan ehdotusta.

Ed. L u h t a n e n : Arvoisa puhemies! Tämä on tavattoman tärkeä laki. Paitsi että sillä järjestemme uusmaalaisille erikoissairaanhoidon palveluita, aika pitkälti ratkaisemme myös sen, minkälaista koulutusta tässä maassa yliopistosairaaloissa saadaan ja millä tavoin organisoituna.

Ed. Saarinen viittasi konsensukseen ja totesi, että sellainen saatiin ja siihen neuvottelutulokseen tulisi tyytyä. Minä viittaisin siihen, että hallituksen esitys tietysti on myös konsensusesitys, hallituksen yksimielinen esitys, ja olisin nähnyt sen mieluusti myös täällä käsittelyn pohjana olevana esityksenä. Nythän hallituksen esitystä siis valiokunnassa muutettiin, ja voin todeta, että mietintö ei ole enää konsensusesitys, koska siihen sisältyy eriävä mielipide. Tätä kautta tietysti voi todeta, että lähtökohta on jo ikävämpi ja ikään kuin huonompi kuin hallituksen esityksessä.

Siitä olen uusmaalaisten kanssa samaa mieltä, että on erittäin hyvä asia tietysti, että muun Uudenmaan painoarvo lisääntyi valiokunnan mietinnössä, mutta käsitykseni on, että nämä jyvitykset kyllä olisi voitu tehdä myös pääkaupunkiseudun isojen kuntien kohdalla oikeudenmukaisesti.

Ed. A l h o : Arvoisa puhemies! Pääkaupunkiseudun ja ylipäättensä Uudenmaan erikoissairaanhoidon kustannuksissa on puhuttu paljon siitä, että päällekkäisiä toimintoja on ja että tälle pitäisi jotakin tehdä. Tätä keskustelua on käyty 20 viime vuotta. Helsingin yliopistosairaalan asema ja siihen liittyvät organisaatoratkaisut ovat nähneet hyvin erilaisia vaiheita. Nyt ollaan tekemässä lakia, joka merkitsee sitä, että tulisi alueelle yksi piiri, jolla uskotaan voitavan poistaa päällekkäisyyksiä ja sitä kautta saatavan kustannushyötyjä aikaiseksi.

Nyt kuitenkin jo tämä keskustelu täällä osoittaa sen, mistä näissä aikaisemmissakin vaiheissa useimmiten on ollut kysymys: ei niinkään siitä, onko erikoissairaanhoidossa päällekkäisiä toimintoja, voidaanko niitä purkaa, saadaanko kustannussäästöjä, miten potilaat saavat nopeimman ja asianmukaisimman hoidon, vaan kysymys on ollut hyvin pitkälti siitä, kuka käyttää Helsingin yliopistosairaalassa valtaa.

Helsingin kaupungin osalta tilanne on ollut tavattoman epätydyttävä kaikkina aikoina juuri siitä syystä, että Helsingin kaupunki maksaa Hyksistä puolet, investointikustannuksista vielä enemmän. Helsingin väestöosuus on myös suurin. Siitä huolimatta perussopimuksissa ei ole

koskaan saatu sellaisia ratkaisuja aikaiseksi, joissa olisi tunnustettu tämä tosiasia ja se, mikä on myös hyvä kustannussäästöjen aikaansaajana, että se, joka maksaa, myös pitää huolen siitä, että kustannukset eivät karkaa käsistä.

Se oli yksi niistä syistä, joiden vuoksi Helsinki aikanaan halusi oman sairaanhoitopiirin, koska se halusi kontrolloida hoitoa tai jollakin tavalla järjestää itse sairaanhoidon porrastuksen omassa kaupungissa niin, että ne potilaat, jotka eivät välttämättä yliopistotasosta erikoissairaanhoidoa vaadi, voitaisiin oman piirin puitteissa hoitaa oikealla porrastusasteella eli omassa sairaaloissa. Valitettavasti monien asioiden olemassaolo on johtanut siihen, että kustannuksia ei ole voitu tätä kautta riittävästi ajaa alas. Mitkä ne syyt ovat?

Ensinnäkin syy on tietysti siinä, että Helsingin kaupungin terveydenhuolto historiallisista syistä on ollut sairaalapainotteista, mutta ennen muuta varsinainen ongelma on ollut se, että yksityinen sektori on Helsingin ja pääkaupunkiseudun alueella erittäin vahva, erityisesti Helsingissä. Yksityinen sektori on myös pystynyt ohjaamaan ja sivuuttamaan hoidon järkevän porrastuksen.

Sitten on tietysti myös kysymys kansalaisista. Kun ihmisillä on hätä, sairaus tai äkillinen tilanne päällä, he menevät sinne, missä he uskovat parhaimman hoidon saavansa. Helsingin yliopistollisella keskussairaalalla on hyvä maine. Se on hyvä sairaala. Sen eri klinikat ovat tunnettuja, ja niillä on oma paikka helsinkiläisten mielessä ja tuntemuksissa.

Nyt ratkaisuksi kustannusten hillitsemiseksi on jälleen kerran otettu organisaatiomuutokset ja piirien yhdistäminen sen sijaan, että olisi jatkettu esimerkiksi sillä aika vaivalloisella ja kivikoisella tiellä, että olemassa olevien sairaanhoitopiirien puitteissa yhteistoimintasopimuksilla olisi voitu toimintojen päällekkäisyyksiä purkaa. Niissähän sinänsä päästiin liikkeelle jo eräiden erityisalojen kohdalla, muun muassa lastentaudeissa, mutta esimerkiksi oheistoiminnoissa, kuten välinehuollossa, apteekissa, kiinteistöhuollossa, taloushallinnossa tai atk-järjestelmissä, vastaavanlaista päällekkäisyyttä ei ole voitu purkaa. Näin ollen tietysti tässäkin tapauksessa kustannussäästöjä haettaessa mullistukset ovat erityisesti kohdistuneet potilaisiin ja potilaiden hoidon järjestämiseen.

Monet sellaiset toiminnot, jotka ovat toimineet hyvin — jos nyt ajatellaan vaikka helsinkiläisen potilaan näkökulmasta Laakson hyvää ja nopeaa jononpurkua kaihileikkauksissa — ovat

joutuneet antautumaan sen tosiseikan edessä, että lähellä on myös Helsingin yliopistosairaalan ja tässä tapauksessa silmätautien klinikka.

Mutta tämä on nyt historiaa. Nyt me puhumme siitä tosiasista, joka on ollut ongelmana kaiken aikaa. Jälleen kerran Uudenmaan kunnista erityisesti pääkaupunkiseudun kunnat, Espoo ja Vantaa eivät hyväksy edes tällaista muutosta, joka valiokunnassa on tehty, joka merkitsisi sitä, että Helsingin ääniosuus olisi hallituksen esitykseen verrattuna hiukan korkeampi, mikä on vain kohtuullista ja oikein, jos katsotaan sitä, mikä on kustannusvastuu sekä käyttökustannuksissa että investoinneissa.

Jälleen kerran voidaan nähdä, että kun tämä riita nousee esille tässäkin salissa, niin voi vain kysyä, miten mahtavatkaan edetä kuntien väliset perussopimusneuvottelut ja loppujen lopuksi se varsinainen asia, jonka vuoksi tätäkin organisaatiomyllyä pyöritetään, eli se, että pääkaupunkiseudulla on liian paljon liian kalliita sairaaloita ja että hoidon porrastus ei ole onnistunut toivotulla tavalla. Tässä mielessä hoitokäytännöt ja hoitoketjut ovat yhteiskunnan mittapuun näkökulmasta katsottuna liian kalliita.

Sitten on aivan erikseen se asia, johon ed. Puhjo täällä viittasi. On aivan totta, että yliopistosairaaloiden korkean tason pitäisi olla enemmän valtiovallankin vastuulla. On kohtuutonta, että Uudenmaan kunnat, Helsinki mukaan lukien, joutuvat vastaamaan siitä, että meillä kansallisen edun mukaista on olla hyvä ja korkeatasoinen yliopistosairaala, jonka opetukseen ja erityisosaamiseen liittyvät valtion panostukset ovat kuitenkin pienentyneet koko ajan. Tämä ei voi olla oikein eikä ole myöskään kansalaisten tasavertaisuuden kannalta hyvä asia.

Onneksi on löytynyt kuntien vapaaehtoisia ratkaisuja erityisen kalliiden hoitojen ja maksujen tasausjärjestelmien kautta, mutta perusongelmaahan se ei poista, sitä että valtionosuutta tulisi kasvattaa ja miksei myös pohtia niitä vaihtoehtoja, joihin myös ed. Puhjo puheenvuorossaan viittasi. Ne ovat kuitenkin sellaisia asioita, joita pitäisi katsoa koko maan erikoissairaanhoidon kohdalta ja niissä sitten pitäisi olla vankka tae siitä, että hoidon taso pysyy korkeana ja siitä huolimatta pystytään myös säästäväisen ja potilasystävällisen hoidon tarjoamiseen.

Arvoisa puhemies! Olen hyvin hämmentynyt nyt tästä keskustelusta, joka liittyy tämän vaatimattoman muutoksen saamaan kohteluun erityisesti naapurikuntien taholta. Helsingiläisenä päättäjänä minusta olisi olennaista, että nämä

askelet ainakin voitaisiin ottaa ja voitaisiin sopia siitä, että pääkaupunkiseutu olisi oma sairaanhoitoalueensa ja täällä voitaisiin näitä päällekkäisyyksiä ryhtyä purkamaan ennen kaikkea juuri niissä oheistoiminnoissa, jotka eivät välittömästi liity edes potilaspalveluun, mutta joissa kuitenkin selvästi kustannussäästöjä voitaisiin saavuttaa.

Toivon siis, että valiokunnan ehdotus tulee eduskunnan kannaksi.

Ed. U o t i l a : Herra puhemies! Vaikka ed. Soininvaara ei ole nyt paikalla, haluan kuitenkin eduskunnan pöytäkirjaan pelisäännöistä vielä todeta, että tämän asian osalta nimenomaan olisi pitänyt noudattaa pelisääntöjä, että jos valiokunnassa hallituspuolueiden edustajien kesken syntyy yksimielisyys, sitten hallituksen esitystä muutetaan.

Viime perjantaina juuri tähän aikaan olin johtamassa ryhmyrikokousta, jossa asiaa käsiteltiin ja todettiin, että tilanne on erittäin kiusallinen; paikalla olevista ryhmäpuheenjohtajista neljä oli Helsingistä ja kaksi Espoosta. Siinä kokouksessa, missä tämä on lopullisesti hyväksytty hallituspuolueiden ryhmyreiden kesken, on ollut neljä puheenjohtajaa Helsingistä ja yksi Oulusta.

Viime perjantaina helsinkiläiset ryhmäjohtajat totesivat nimenomaan, että tässä ei voi oikein näin läheisiä ja ryhmänjohtajat, jotka olivat silloin paikalla, olivat joko Helsingistä tai Espoosta. Silloin todettiin, että asia palautetaan valiokuntaan ja haetaan valiokunnassa pelisääntöjen mukaisesti hallituspuolueiden edustajien kesken ratkaisu, joka kaikkia tyydyttää. Tällaista ratkaisua ei tullut. Sitten kuitenkin sovellettiin nähtävästi tämän viikon alkupuolella sellaista pelisääntöä, että helsinkiläiset ryhmänjohtajat saivat muuttaa hallituksen esitystä.

Ed. K a u t t o : Arvoisa puhemies! Olen monesta kohdasta ed. Alhon kanssa samaa mieltä, mutta olen huolissani erityisesti siitä, että kyllä Helsingillä olisi omana piirinään ollut aikaa ja mahdollisuuksia laittaa erikoissairaanhoidon liittyviä rakenteita kuntoon. Niin ei ole kuitenkaan tapahtunut. Pelko on se, että Helsingin kustannukset rupeavat sitten heijastumaan ja valumaan myös meidän naapurikuntiemme kannettaviksi.

Minulla on hyvin erilainen käsitys yhteistyöstä kuin ed. Soininvaaralla. Hän sanoi, että Espoo ja Vantaa ovat jyräämässä pieniä kuntia. Tästä ei

todellakaan ole kyse. Me olemme olleet samassa Uudenmaan sairaanhoitopiirissä jo usean vuoden ajan ja yhteistoiminta on sujunut erittäin hyvin. En pysty siten ymmärtämään, miksi taas jälle alueelle halutaan tehdä muista sairaanhoitopiireistä poikkeavaa lakia.

Mitä tulee Hyksin asemaan, tietysti siinä tapauksessa, jos kokonaan saataisiin yliopistolliset sairaalat valtion kustannettaviksi, tilanne olisi toinen. Mutta nykyinen rakenne, jossa Hyks on nimenomaan ollut piireistä erillään omalla lailla, on osoittautunut erittäin huonoksi myös Hyksin kannalta. Siellä ei todellakaan ole rauhaa ollut ja koko ajan on ollut vaikeuksia, mitkä ovat oikeat hoidon porrastukset ja mitkä mahdollisesti oikeat tavat kohdentaa niitä voimavaroja, mitä Hyksissä on.

Ed. Saarinen: Arvoisa herra puhemies! Kun tätä asiaa katsoo läntisen Uudenmaan ja, voisiko sanoa, Kehä III:n ulkopuolisesta näkökulmasta, niin hyvää on tietysti se, että valiokunnan mietinnössä esitetään, että hieman näiden suurten alueitten ulkopuolella olevien alueiden painoarvo päätöksenteossa kasvaa. Mutta tärkeämpänä kuin sitä, minkälaiset voimasuhteet kokoushuoneissa kulloinkin vallitsevat, pidän sitä, minkä hintaisia ja minkä laatuista, ennen kaikkea minkä laatuista, ovat terveydenhuollon palvelut ja miten ne ovat saavutettavissa. Tässä mielessä vetoan myös siihen, että jatkossakin pidettäisiin Kehä III:n ulkopuolisten alueitten terveydenhuoltopalveluista huolta.

Mistä tässä nyt on kysymys, vallankäytöstä vai kansalaisten terveyspalveluista? Yhdyn ed. Alhon mielipiteeseen pitkälti siitä, että valtapeli ei sovi kerta kaikkiaan tähän yhteyteen, vaan tavoitteena tulee olla ja tavoite tulee kohdistaa terveyspalvelujen hyvään laatu—hinta-suhteesseen sekä tasa- ja oikeudenmukaiseen hallintoon, ja sitähan tässä on yritetty. Me helposti sorsomme painottamaan näitten hallinnollisten asioiden tärkeyttä, ja silloin varsinainen asia jää takalalle.

Ed. M. Markula: Arvoisa puhemies! Piti oikein sairaslomalta tulla tänne keskustelemaan sairaanhoidosta, sillä mielestäni lakiesitys siinä muodossa, jonka se valiokuntakäsittelyssä on itselleen saanut, menee kyllä huomattavasti huonompaan suuntaan kuin hallitus esitti.

Erikoissairanhoidon organisaation rakenteen uudistaminen ei varmasti sinällään ratkaise erikoissairanhoidon ja koko terveyspalvelujär-

jestelmän ongelmia. Korostan, että tarvitsemme toimenpiteitä, tarvitsemme kehitystyötä, jossa asiakkaat, siis sairaalapalvelujen käyttäjät, ovat keskeisenä kohteena, jossa hyvää hoitoa kyetään nykyistä laajemmalti todella tuottamaan. Mutta tähän tosiaan tarvitaan yhteistyötä, ja nyt tämä käsittely, joka valiokunnassa on syntynyt, omalta osaltaan selkeästi osoittaa mielestäni sen, että yhteistyötä ei synny siten, että yhdellä kunnalla on liian suuri päättäväisyys.

Päättäväisyyttä, joka Helsingillä tässä nyt tulee suhteessa siihen, mitä hallitus yksimielisessä ehdotuksessaan viime syksynä eduskunnalle esitti, on huomattavasti lisätty. Yhteistyö edellyttää todella sitä, että kaikkia kuunnellaan, ja silloin ne kokemukset, mitä myös pääkaupunkiseudun yhteistyöstä kaiken kaikkiaan on, ovat todella siinä mielessä selkeät, että yhteinen tahto on löydettävä ei sanelupolitiikan vaan yhteisten keskustelujen ja pohdiskelujen kautta.

Korostan samalla tässä yhteydessä, että sairaanhoitopiirin sekä alueen terveyskeskusten ja kuntien välisen yhteistyön todella pitää olla toimivaa. Tällöin koko terveydenhuoltojärjestelmä voi toimia tehokkaasti ja se vastaa paremmin väestön tarpeita. On selkeää, että nyt tässä uudistuksessa ja kädenväännössä, jota valmistelemissa kokouksissa parhaillaan viedään eteenpäin, luodaan edellytyksiä yhden sairaanhoitopiirin syntymiselle. Siinä on kyse myös mitä suuremmassa määrin taloudesta, merkittävistä rahoista, ja siitä, missä mitäkin palvelua on tarkoituksenmukaisinta tuottaa. Kiistatta meillä pääkaupunkiseudulla on liian paljon päällekkäisyyttä ja liian paljon sitä, että ei osata hakeutua eikä myöskään ohjata aina tarkoituksenmukaiseen sairaalapalvelupaikkaan.

Kannatin jo lähetekeskustelussa hallituksen lakiesitystä siten, että Uudenmaan alueelle todella muodostetaan yksi sairaanhoitopiiri. Tämä mielestäni mahdollistaa tarpeettomien toiminnallisten päällekkäisyyksien poistamisen ja palvelujen tarkoituksenmukaisen järjestämisen. Tämä hallintomallin uudistaminen on askel kohti uusia mahdollisuuksia luoda toiminnallista ja myös taloudeltaan nykyistä huomattavasti parempi järjestelmä. Tämä, niin kuin jo korostin, edellyttää kuitenkin kuntien välistä yhteistyötä ja yhteistä päättämistä rakenteiden korjaamiseksi. On selvää, että tällaisessa valmisteluvaiheessa kuntien neuvotteluissa, jota nyt kuntien kesken tehdään, siinä syntyy vaikeita kysymyksiä. Niiden ratkaisemiseen päästään vain siten, että tosiasiat, faktat, kootaan

pöytään ja niistä faktoista sovitaan ensin ja sen jälkeen haetaan pitkän aikavälin ratkaisu, joka on itse nimenomaan palvelujen ja palvelujen taloudellisen tuottamisen kannalta tarkoituksenmukaisin. Tulen kannattamaan omassa äänestyskäyttäytymisessäni myös niitä täällä esitettyjä näkökohtia, joiden mukaisesti se ehdotus, joka hallitukselta aikanaan yksimielisesti tuli, pitäisi myös eduskunnan suuressa istuntopöydässä hyväksyä.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Törnqvist.

Ed. P u h j o : Arvoisa puhemies! Ymmärrän ja hyväksyn tämän lakiesityksen tavoitteen eli pyritään kustannuksia vähentämään ja turhia päällekkäisyyksiä poistamaan pääkaupunkiseudun terveyden- ja sairaanhuollossa. Mutta eräässä puheenvuorossa täällä vilahti ajatus, joka liittyi aikaisempaan puheenvuorooni Hyksin merkityksestä lääkäreiden kouluttajana. Kun mainittiin, että pitää oikeata hoidon porrastusta järjestää, se on ihan oikein. Niin meillä Satakunnassakin keskussairaalan ja kuntien välillä pyritään tekemään.

Mutta kun se lääkärin kouluttaminen on monivuotista, pitkäpiimäistä ja tarkkaa, kokemuskiakin vaativaa työtä, aivan täydellistä hoidon porrastamista ei voi oikein suorittaa, ilman että siitä ei olisi ihaitta myöskin koulutuksessa. Kyllä se yliopistosairaaloissakin niin on, että kun nuori lääkäri haluaa erikoistua ja saada kokemusta ja hyvää ammattitaitoa, sielläkin pitää olla ihan tavallisia potilaita eikä vain niitä kaikkein vaikeimpia, kun suurin osa potilaista kuitenkin on tavallisia ja helpompia tapauksia. Täydellisyysvietyä hoidon porrastus ei ole opetuksen kannalta ihan hyvä.

Ed. A l h o : Arvoisa puhemies! Kun ed. Markkula puhui yhteistyöhengestä ja siitä, että pitäisi panna faktat pöydälle ja sitä kautta lähteä eteenpäin, voin vakuuttaa, että tähän Hyksin Uudenmaan ja Helsingin välillä on tehty vuosikaudet. Itse olen ollut mukana 80-luvun alusta Hyksin ja kaupungin terveydenhuollon päättävissä elimissä ja voin vakuuttaa, että kaikkia mahdollisia yhteistyökeinoja on harrastettu. Siitä huolimatta Hyksin kustannukset eivät ole pysyneet hallinnassa, vaan kunnat ovat jatkuvasti saaneet ja erityisesti viime aikoina ikäviä maksu-

ylityksiä. Se osoittaa sitä, että jokin tässä hommassa ei toimi.

Helsingillä ei koskaan ole ollutkaan maksusuuttaan vastaavaa päätöksentekovaltaa. Sen vuoksi tietysti voisi kysyä, mahtaisiko tulla parempi taloudenpito erikoissairaanhoidon, jos se, joka maksaa hoidosta ja käyttää palveluita, myöskin voisi vaikuttaa siihen, miten asiat järjestetään. Mutta näin ei Hyksissä ole koskaan ollut. Mistä se johtuu? Se johtuu naapurikunnista, Espoosta ja Vantaasta lähinnä, mutta totta kai laajemmin myöskin muista Uudenmaan kunnista.

Helsingin kaupungin erikoissairaanhoidon kustannukset ovat tulleet hallintaan ja niissä on päästy toivottavalla tavalla eteenpäin. Ongelmaksi onkin tullut sitten se, että ne säästöt, mitä vastaavasti on saatu omassa erikoissairaanhoidossa, ovat mitätöityneet yliopistosairaalahoidon kustannusten kautta.

Olen ed. Puhjon kanssa samaa mieltä siitä, että totta kai Hyksissä täytyy olla kaikenlaista hoitoa. Tästähän onkin kysymys, kun on yritetty tehdä esimerkiksi yhteistyösopimusta erään helsinkiläisen suurpiirin kanssa niin, että myöskin tavallisia ja tavanomaisempia potilaita ja tauteja hoidettaisiin Hyksissä, mutta silloin täytyy myöskin voida katsoa sitä, miten todellakin maksetaan. Nyt kuntien tilanne on sellainen, että joitakin kustannussäästöjä täytyy saada aikaiseksi. Mielestäni olennainen kysymys on aina ollut se, miksei maksajalla ole valtaa päättää. Näin on ollut aikaisemmin, ja näin näyttää jälleen kerran käyvän.

Ed. K o k k o n e n : Arvoisa rouva puhemies! Yhdyn siihen, mitä ed. Alho sanoi. Minustakin on erittäin kummallista, että Helsinki kelpaa kylä maksajaksi, mutta sen ääntä ei haluttaisi kuulua.

Hallituksen esitykseen sisältyvä ehdotus leikaksi vain Helsingin äänimäärää. Asukasmäärältään yhteensäkin selvästi pienemmät Espoo ja Vantaa olisivat saaneet yhdessä suuremman äänimäärän kuin Helsinki. Näillä kunnilla on yli 200 000 asukasta vähemmän. Siitä huolimatta hallitus esitti niille yhteensä suurempaa äänimäärää kuin Helsingille.

Kompromissiehdotus, joka sosiaali- ja terveysvaliokunnassa on räätälöity, edellyttää edelleenkin sitä, että vähimmillään Helsingin, Espoon ja Vantaan on oltava yksimielisiä, jotta ne muodostaisivat enemmistön perustettavassa kuntayhtymässä. Minusta tässä nyt on löydetty sellainen ratkaisu, joka ei sorra pieniäkään kun-

tia. Toivoisin hieman ymmärtämystä maksajalle näiltä ympäristökunnilta.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

2) Hallituksen esitys laiksi ulosottolain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 275/1998 vp
Lakivaliokunnan mietintö 29/1998 vp
Lakialoite 82, 106, 126/1998 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 29.

Keskustelu:

Ed. M. Pohjola: Arvoisa puhemies! Talousrikollisuuden torjunnassa tämä hallituksen esitys ulosottolain muuttamiseksi on hyvin merkityksellinen. Lakihan on oikeastaan syntynyt pankkioikeudenkäyntien jälkimaininkina asiassa, johon eduskunta on reagoinut hyvin voimakkaasti ja jonka johdosta hallitus on myöskin toiminut kiitettävän ripeästi. On puhuttu Lex Sundqvistista, mutta itse asiassa laki on paljon paljon enemmän kuin luotollisilla tileillä kikkailun estäminen. Nimittäin tässä on kysymys rikoshyödyn menettämisestä, joka on yksi kaikkein tehokaimpia keinoja ammattimaisen taloudellisen rikollisuuden torjunnassa.

Miten rikoshyötyyn päästään kiinni? Siihen päästään kiinni tässä laissa olevalla yleislausekkeella, jollaista Suomen oikeudessa ei juuri aikaisemmin ole ollut verolainsäädäntöä lukuun ottamatta. Tässä mielessä tämä merkitsee uutta periaatteellista avautusta vahvan aineellisen oikeuden suuntaan. Kun me suomalaiset olemme pitäneet suomalaista ja pohjoismaista oikeusjärjestelmää jollain lailla ylivertaisena muuhun maailmaan nähden, me huomaamme tässä nyt selvästi sen, että kyllä muuallakin oikeutta osataan toteuttaa ja on luotu hyviä periaatteita, näin erikoisesti niin sanotuissa Common Law -maissa, joissa jo aikaisemmin on erotettu aineellinen oikeus ja muodollinen oikeus toisistaan sillä tavalla, että esimerkiksi yhtiöoikeudessa on puhuttu niin sanotusta hunnun nostamisesta, Lifting of the Veil, joka tarkoittaa juuri sitä, että muodollisella oikeustoimella on hun-

nutettu, verhottu, aineellinen oikeustoimi ja menty muodollisen oikeustoimen suojan taakse ja sillä tavalla voitu välttää asianmukainen ulosotto. Tähän nyt tullaan tämän jälkeen Suomessa pääsemään käsiksi ja itse asiassa toteutetaan tämä Common Law -maiden aineellinen ajattelu, jolla kannalla myöskin itse olen vahvasti ollut.

Tämä merkitsee myöskin sitä, että velalliset tämän jälkeen tulevat yhdenvertaiseen asemaan. Näin ei aikaisemmin ole ollut, vaan ne velalliset, joilla on ollut ikään kuin resursseja, tietotaitoja, yhteyksiä, ovat voineet välttää ulosoton, ja ne reppanat, jotka eivät tähän ole pystyneet, ovat joutuneet ulosoton kohteiksi ja joutuneet sitten maksamaan viimeisen jälkeen. Nyt velalliset tulevat olemaan tässä suhteessa yhdenvertaisessa asemassa. Korostan siis sitä, että tämän lakiesityksen tärkein säännös on yleissäännös, jolla voidaan syrjäyttää velallisen vahva nimiperiaate toisaalta ja toisaalta sitten myöskin osakeyhtiön erillisyyys.

Mikä on sitten tämän lain heikkous? On tietysti syytä suhtautua aina kriittisesti myöskin oman työnsä jälkeen. Se ongelma tässä, niin kuin yleensä täytäntöönpanolainsäädännössä, on, että tämäkin laki koskee vain Suomessa olevan omaisuuden täytäntöönpanoa. Sitä vastoin jos omaisuus on kyetty siirtämään Suomen rajojen ulkopuolelle, on tämä lainsäädäntö hampaaton, näin valitettavasti. Tässä mielessä kun Suomi nyt ensi heinäkuun alussa tulee olemaan Euroopan unionin puheenjohtajamaa, niin viimeistään silloin Suomen hallituksen tulisi huolehtia siitä, että Brysselin ja Luganon yleissopimusten tarkistus-työ saatettaisiin loppuun niin, että kansainvälinen yhteistyö ulosoton täytäntöönpanon osalta voitaisiin saattaa sille tasolle, kuin se nyt tässä lainsäädännössä Suomessa sisäisesti tulee olemaan.

Tämä laki tulee merkitsemään myöskin sitä, että ulosottoimen tehtävien painopiste tulee siirtymään yhä enemmän erikoisperinnän suuntaan ja tämä tulee edellyttämään ulosottolaitokselta korkeatasoista ammattitaitoa ja osaamista, joka edellyttää resurssien kohdentamista koulutukseen. On selvää, että vaikeita ulosottoriitoja tullaan tämän jälkeen tuomioistuimissa ratkomaan, mutta tähän on oikeusvarmuuden ja -turvan nimissä voitava varautua.

Kaiken kaikkiaan, arvoisa puhemies, tämä laki on hyvä osoitus tämän hallituksen tahdosta puuttua konkreettisesti ja lujin rantein rehottavaan talousrikollisuuteen.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! On aika erikoista, että kaksi henkilöä, jotka ovat työskennelleet samassa valiokunnassa, on näin eri mieltä tästä asiasta kuin minä ja suuresti kunioittamani kansanedustaja Markku Pohjola. Minä suhtaudun äärimmäisen epäilevästi siihen, että tämä laki tulisi kovinkaan paljon parantamaan talousrikollisuuden estämisessä, harmaan talouden estämisessä jne. Tämä laki alun perin on saanut tuon Lex Sundqvist -nimikkeen sen takia, että tätä kiirehdiittiin minun käsitykseni mukaan sen vuoksi, että sellainen toiminta, mihin entinen pääjohtaja Sundqvist syyllistyi omassa kikkailussaan luotollisella tilillään, oli tarkoitus estää tulevaisuudessa tämän lainsäädännön pohjalta ja erityisesti tämän 33 luvun 36 a §:n perusteella.

En nyt käy sen enemmälti keskustelemaan siitä, miten tämä laki yleensä vaikuttaa. Minä olen sitä mieltä, että se on täysin tehoton. Se oli niin tehoton, ettei siitä saatu tekemälläkään mitään. Tämän heikkous näkyy siinäkin, että siinä on puolen kilometrin mittaisia pykäläiä. Ja aina kun on huono laki, niin se on sellainen laki, jossa on puolen kilometrin pituisia pykäläiä, äärimmäisen epäselviä toteuttamisen kannalta.

Mutta kun jättää sen toiseen arvoon, niin tähän Lex Sundqvistiin totean 36 a §:n osalta sen, että tällä oli tarkoitus estää tällainen kikkailu luotollisilla tileillä, mutta kyllä tilanne on se, että tähän on jäänyt enemmän kuin Sundqvistin mentävä reikä, ja se johtuu siitä, että tämä laki kyllä kieltää käyttämästä sellaisessa toiminnassa, mistä nyt sitten Sundqvistia epäiltiin, sellaisia tilejä, joita käytetään viranomaistaholta annetun kiellon jälkeen. Mutta sen sijaan voi olla sellainen tili, joka on joko tarkoituksella perustettu siinä vaiheessa, kun huomataan, että tulevat vaikeudet saattavat edellyttää tällaisen kikkailutilin olemassaoloa. Jos sellainen on perustettu sitä varten taikka sitten sellainen on muuten ollut ennestään olemassa, niin nämä mahdollisuudet ovat kaikki tässä olemassa. Toisin sanoen jotakin muuta yritettiin tehdä, mutta Lex Sundqvistia ei kyllä hoidettu lainkaan.

36 a §:n keskeinen asia, joka merkitsee sitä, että tämä pykälä on tehoton, kuuluu: ” - - ulosotomies saa kieltää velallista ulosottovelkojan vahingoksi maksamasta takaisin tai muutoin suorittamasta kiellon antamisen jälkeen nostamaan luottoa.” Se tarkoittaa sitä, että sellaiset tilit, jotka ovat tarkoituksella tai satunnaisesti olleet ennen kieltöä, ovat täysin käytettävissä sellaiseen

toimintaan, mistä me Sundqvistia olemme epäileet.

Minä vähän ihmettelen, kun luen ed. Kankaanniemen ja allekirjoittaneen tekemää vastalauseita. Valiokunnassa kyllä ymmärrettiin tämä asia. Emme me tyhjiä seinille siitä asiasta puhuneet, mutta sanottiin, että jos tämä laki säädetään sillä tavalla, että siitä otetaan nuo sanat pois, eli sanat ”kiellon antamisen jälkeen”, niin se estää liiketoimintaa, taloudellista toimintaa. Minä en kyllä käsittä sitä, millä tavalla se estää, mutta kyllä se olisi estänyt uusia Lex Sundqvist -tapauksia, jos olisi haluttu tätä varten tämä täsmäaseena tehdä.

Sen vuoksi me olemme jättäneet vastalauseen. Perustelut ovat hyvin lyhyet. Siinä lukee lakiehdotuksen 3 luvun 36 a §:stä näin: ” - - ei lainkaan estä luotollisella tilillä 'kikkailua'. Sellainen luotollinen tili, joka on perustettu ennen kieltöä, jää edelleen tässä tarkoituksessa käytettäväksi.” Tämä on aivan selkeä aukko tässä asiassa ja se valiokunnassa ymmärrettiin ja myöskin eräät asiantuntijat. Muun muassa, oliko se nyt Kouvolan hovioikeuden presidentti Kivinen alun perin toi tämän asian kysymyksen perusteella esille ja katsoi tämän olevan tässä vaikeasti tukittava aukko. Mutta siellä ei siitä huolimatta tätä asiaa haluttu korjata. Vedottiin vaan siihen, että tämä haittaa liiketoimintaa ja taloudellista toimintaa.

Pitääkö laissa olla sellaisia aukkoja, jotka palvelevat rikollisia, sitä minä ihmettelen. Nyt laki-valiokunta on kyllä sellaisen jättänyt sinne. Tuossa meidän vastalauseessamme nuo kolme sanaa on poistettu ja sitten myöhemässä vaiheessa yksi lause, joka oli johdannainen näiden poistamisesta, siis sanat ”kiellon antamisen jälkeen” on poistettu. Mehän voimme tietysti ed. Kankaanniemen kanssa ehdottaa täällä, että se muutetaan. Mutta me saamme, ihan niin kuin monessa muussakin asiassa, kaksi puolesta ja 170 vastaan. Mitä järkeä sitä on täällä esittää? Mutta se on nähtävissä tässä valiokunnan mietinnön vastalauseessa, että taatusti olemme ed. Kankaanniemen kanssa oikeassa.

Ed. M. P o h j o l a : Arvoisa puhemies! Pari kommenttia ed. Aittoniemen puheenvuoron johdosta. Ensinnäkin täytyy todeta, että tämä luotollisen tilin käyttö ulosmittauksen kiertotarkoituksessa on hyvin vähäinen ongelma. Se on ilmennyt ulosottotoimissa kovin kovin harvoin. Sitä vastoin, kun puututaan niin sanottujen vahvojen velallisten toimiin, eli murretaan nimiperiaate ja käydään käsiksi valeoikeustoimiin, niin

silloin puhutaan asioista, jotka koskevat satoja ja satoja miljoonia markkoja ja näihin päästään nyt tällä uudella lainsäädännöllä käsiksi.

Sitä vastoin yhdyn kollega ed. Aittoniemen näkemykseen siitä, että tämän lain tekniikka ja kirjoitustapa on puutteellinen. Mutta ed. Aittoniemi tietää yhtä hyvin kuin minäkin, että tämä johtuu siitä, että nämä säännökset on jouduttu ymppäämään vanhaan ulosottolakiin ja sen vanhanaikaiseen rakenteeseen. Jos olisimme voineet odottaa ulosottolain kokonaisuudistusta ja kirjoittaa siihen uuteen lakiin nämä pykälät, ne olisivat saaneet aivan toisenlaisen ilmeilyn, niin että ne olisivat avautuneet muillekin kuin juristeille ja ulosottomiehille.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Niin kuin me kaikki tarkasti kuuntelevat kansanedustajat huomasiimme, ed. M. Pohjola myönsi, että luotollisen tilin osalta on tämä aukko, mitä tarkoitin. Mutta hän sanoi, että se on niin pienimerkityksellinen, ettei sitä sen takia kannattanut korjata. Tai ei hän ihan näin sanonut, minä nyt lisään pikkuisen itse tätä asiaa. Joka tapauksessa hän myönsi, mutta sitä ei korjata. Toisin sanoen lähdimme aikanaan Lex Sundqvistista liikkeelle, mutta Sundqvistin tapaisia toimenpiteitä ei tulevaisuudessa tällä lailla estetä lainkaan. Siihen jää Sundqvistin mentävä aukko.

Minä olen ed. Pohjolan kanssa ollut hyvin pitkälti samaa mieltä muun maussa toimenpiteistä taloudellisen rikollisuuden estämisessä eli siitä, että ei rangaistua mitään, mutta se, että päästään kouraisemaan taloudelliseen tuottoon niin kipeästi, että vankilasta päästyään rosvo joutuu menemään toimeentuloluukulle. Se puree, vaikka hän olisi 100 miljoonan keikauksen tehnyt. Mutta minä väitän omasta puolestani, että tämä laki ei tule tätä asiaa estämään, niin hyvä tarkoitus kuin tällä onkin. Niin kuin sanottu, tämä on uskomattoman sekava ja huonosti tehty laki.

Ed. M. P o h j o l a : Arvoisa puhemies! Toetan vain sen, että tämän luotollisen šekkitilin kiertämisen kielto kyllä toimii ja sillä on yleisestäv merkitys. Toki se on mahdollista, että kunnammoinen kielto pannaan päälle, niin sen jälkeen velallinen ohjaa rahansa jollekin muulle tilille. Mutta jos näin tapahtuu, niin silloin ulosottomies pääsee normaaleilla ulosottotoimilla kiinni tähän uuteen tiliin. Että kyllä tällä merkitystä on, mutta totta kai ovelat rikolliset aina kykenevät keksimään keinoja. Ei niin aukotonta lain-

säädäntöä koskaan tulla säätämään, etteikö sitä aina jollain tavalla voitaisi kiertää.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Meidän on ed. M. Pohjolan kanssa tästä turhaa väitellä tietenkään. Mutta jos sellainen tili, joka on tarkoituksella tai sattumalta perustettu, luotollinen tili, sellainen kuin mitä Sundqvist käytteli, on perustettu ennen tässä mainittua kieltoa, niin se on täysin käytettävissä Sundqvistin tyyppiseen kikkailuun. Siitä ei päästä mihinkään. Ei siinä mitään muita tilejä tarvita.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Hallituksen esitys laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 50/1998 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 29/1998 vp
Toivomusaloite 64, 66/1997 vp

T o i n e n v a r a p u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 29.

Keskustelu:

Ed. V ä i s t ö : Arvoisa puhemies! Käsittelyssä oleva hallituksen esitys koskee ulkomaalaislain muuttamista. Hallitus esittää ulkomaalaisen oikeusturvan parantamiskeinoja, lapsen edun nykyistä parempaa huomioon ottamista ja myös ehdottaa, että valtioneuvosto tulisi asettamaan yleiset tavoitteet Suomessa harjoitettavalle maahanmuutto- ja pakolaispolitiikalle. Tähän hallituksen esitykseen liittyy myös maahantulon edellytyksiä ja kääntämisen perusteita koskevia muutoksia, samoin perheen yhdistämiseen liittyviä ehdotuksia. Muutoksenhakuoikeutta Ulkomaalaisviraston päätöksiin esitetään myös laajennettavaksi. Samoin ehdotetaan turvallisen maan edellytysten määrittämistä laissa.

Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunta on kiinnittänyt mietinnössään huomiota nykyisen turvapaikkamenettelyn ongelmiin. Se on erittäin hidas. Mietintöön sisältyvät ne keskimääräiset käsittelyajat, joita ensimmäisen asteen päätöksen osalta on. Se on noin yksi vuosi. Kun koko turvapaikkaprosessin kesto otetaan huomioon, tämän hetken arvion mukaan aikaa kuluu 4,5

vuotta. Tämä on käsittämättömän pitkä aika, ja tämä on ehdottomasti saatava lyhyemmäksi.

Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunta edellyttää, että hallitus ryhtyy mahdollisimman pian laatimaan esityksen kokonaan uudeksi ulkomaalaislaiksi. Tavoitteena on oltava, että turvapaikkamenettelyä nopeutetaan olennaisesti sekä niin sanotussa normaalissa että nopeutetussa menettelyssä. Myös täytäntöönpanotoimenpiteiden on oltava riittävän tehokkaita.

Hallituksen esityksestä poiketen hallintovaliokunta katsoo, että erityisesti eduskunnan asemaa ulkomaalaispolitiikassa tulee vahvistaa. Näihin asioihin liittyvän lausuman hyväksymistä hallintovaliokunta on ehdottanut mietinnössään.

Arvoisa puhemies! Pari yksityiskohtaa mietinnön osalta.

18 b §:ssä on kyse perheenjäsenten maahantulo-oikeudesta. Hallintovaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että Suomessa ei ole käytävissä samaa sukupuolta olevien henkilöiden yhdessä asumista koskevaa erityistä lainsäädäntöä ja tällaista suhdetta ei valiokunnan käsityksen vuoksi ole muutoinkaan lainsäädännössä tunnustettu. Valiokunta katsookin, että ulkomaalaislain tulkinnalla ei voida samaa sukupuolta olevia henkilöitä rinnastaa aviopuolisoihin. Tämä on otettava kantaaltaan ulkomaalaislain vastaisessa soveltamisessa huomioon.

Turvallisen maan kohdalta, joka on 33 a §, valiokunta toteaa, että turvallisten maiden luettelosta on ehdotettu säädettäväksi asetuksella. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan katsonut, että tämä edellyttäisi lain säätämistä perustuslain säätämisyjärjestyksessä. Tästä syystä hallintovaliokunta yhtyy perustuslakivaliokunnan käsitykseen, jonka mukaan asetusluonnoksen mukainen luettelo voitaisiin siirtää lakiin tai jättää tällaisten maiden sääntely pelkästään 33 a §:n 1 momentin varaan. Valiokunta on päätenyt jälkimmäiseen vaihtoehtoon, koska vain se voi valiokunnan mielestä tässä yhteydessä tulla kyseeseen.

Arvoisa puhemies! Käännyttämisen perusteita valiokunta on myös paljon käsitellyt ja toteaa tähän liittyen muun muassa sen, että nopeutetusakin menettelyssä käsittelyajat ovat varsin pitkät, jos verrataan esimerkiksi aiempaan, valiokunnan omasta ehdotuksesta eduskuntakäsittelyn yhteydessä syntyneeseen nopeutettuun menettelyyn, johon liittyy myös turvapaikkalautakunnassa tapahtunut käsittely.

Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunta on ol-

lut mietinnöstä lopulta yksimielinen. Mutta kuten totesin, olisi tärkeää, että lain kokonaisuudistus saataisiin ripeästi vireille.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Mitä merkitystä sillä on, kuinka pitkät ovat käsittelyajat, kun lopputulos on aina sama eli oleskelu täällä eri nimikkeillä suomalaisen yhteiskunnan kustannuksella joka tapauksessa myönnetään? Tämä on ehkä vähän tietyllä tavalla karsinoitua ajattelua, mutta näinhän se on. Tarkoitin sitä, että aina on myönteinen päätös.

Suomessa ulkomaalaiset saavat puolitoistakertaista sosiaaliturvaa ja moninkertaista oikeusturvaa. Oikeusturva ja sosiaaliturva täytyy tietysti olla, kun tänne otetaan, en sitä kiistä, mutta se, mikä heiltä puuttuu, on se, että pitäisi antaa vähän luutaakin käteen ja näyttää työmaata, että ruvetaan tekemään töitä, niin kuin muillakin on yhteiskunnassa velvollisuus. Olen edelleen tätä mieltä.

Perheen yhdistämisen puitteissa tapahtuu tavattomasti väärinkäytöksiä. Joka katsoo hiljattain tekemäni kirjallisen kysymyksen, joka perustuu asiakirjoihin, niin on aika huikeata. En kehtaa sitä ryhtyä tässä kertomaan, sillä ei ole mitään merkitystä. Mutta perheenyhdistämisasiota käytetään väärin. Niihin pitäisi huomattavasti tiukemmin kiinnittää huomiota.

Arvostan sellaisia ulkomaalaisia, jotka tekevät työtä ja pyrkivät itse itsensä elättämään, enkä hyväksy, että pommeja heitellään sellaisten bareihin ja kioskeihin, en tietenkään hyväksy sitä muidenkaan osalta. Mutta kyllä sen sanon, että sellaisille, jotka eivät tee työtä eivätkä pyri sopeutumaan yhteiskuntaan, ei sulautumaan, vaan sopeutumaan, pitäisi katsoa Finnairin sinivalkoisia siipiä, viiskytuhatta taskuun ja takaisin sinne, mistä ovat tulleet, perustamaan omaa yritystään johonkin Mogadishuun.

Ed. D r o m b e r g : Arvoisa puhemies! Kun lakia käsiteltiin valiokunnassa, niin meillä oli hyvin laaja asiantuntijakuuleminen. Kun kädenväännön kautta päädyttiin tähän yhteiseen mietintöön, niin siinä oli tietysti eräitä kohtia, jotka kokoomuksen kannalta olivat vaikeitakin asioita. Turvallisten turvapaikkamaiden luetteloon, joka laissa on, kuten aikaisemmin jo käsityksenämme olemme sanoneet, voisivat kuulua myös Venäjä ja Viro, joiden maiden kautta Suomeen on tullut aika paljon henkilöitä.

Ongelma on se, että näiden asioiden käsittely kestää tavattoman kauan tänä päivänä myös sii-

tä syystä, että Ulkomaalaisviraston resurssit ovat niin niukat. Siellä on määräaikaista virkoja ja muistaakseni vain kolme, jos en väärin muista, vakituista virkaa. Se käsittelyprosessi täytyy ehdottomasti saada nopeammaksi, että nämä asiat saataisiin ratkaistua niin, että ihmiset joko saavat täällä turvapaikan tai sitten, jos on muita syitä, heidät palautetaan tai karkotetaan maasta, jos rikoksia on tapahtunut tai muuta vastaavaa. Näissä kohdin on vielä kyllä aikamoisia aukkoja, minun mielestäni.

Mutta toivon todellakin, että kokonaisuudistus saadaan mahdollisimman nopeasti, että lain-säädäntöpuitteet ovat selkeät ja toteutusmahdollisuudet myös niin, että laki palvelee sekä näitä henkilöitä, jotka ovat tänne maahan tulleet, ja myös niitä lähtökohtia, jotka suomalaisen yhteiskunnan kannalta ovat tärkeitä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Hallituksen esitys laiksi maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 66/1998 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 30/1998 vp
Lakialoite 144/1998 vp
Toivomusaloite 51/1996 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 30.

Keskustelu:

Ed. Väistö: Arvoisa puhemies! Kyseessä on lakiehdotus, jolla pyritään parantamaan maahanmuuttajien osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia suomalaisessa yhteiskunnassa. Tavoitteena on tukea kotouttamistoimenpiteitä. Valiokunta on tästäkin lakiehdotuksesta ollut yksimielinen. On korostettu sitä, että maahanmuuttajilla itsellään tulee olla myös aktiivinen velvollisuus omaan kotoutumiseensa.

Tässä on keskeisenä kotouttamissuunnitelman laatiminen, joka kuuluu kunnalle. Työvoima- ja elinkeinokeskus on tässä sekä suunnittelun, ohjauksen että seurannan osalta keskeisessä asemassa. Tässä laissa korostetaan myös eri vi-

ranomaistahojen yhteistyötä, jotta tavoitteeseen päästäisiin mahdollisimman hyvin.

Asia, johon hallintovaliokunta kiinnitti erityistä huomiota, on kustannusvaikutukset. On tärkeää, että kunnat eivät joudu kantamaan tästä kohtuutonta vastuuta. Edelleen katsomme, että tulisi olla selkeät kustannusvaikutusarviot erillisistä toimenpiteistä. Tällaista arviota me emme valitettavasti saaneet tämän lakiehdotuksen käsittelyn yhteydessä ja koimme, että tämä kysymys on varsin ongelmallinen. Sinällään tämä pitää sisällään hyvin suuren joukon erilaisia toimenpiteitä, jotka varmasti ovat myös kaikkien muiden maahanmuuttajien osalta, myös paluumuuttajien osalta, tärkeitä toimenpiteitä.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Tämän asian osalta viitataan aikaisempaan puheenvuorooni, minkä käytn edellisen asian yhteydessä. Kaikkein parasta kotouttamista on se, että annetaan mahdollisuus työhön. Jos työ ei maistu, niin sitten lentokoneeseen. Jompikumpi asia pitäisi hoitua.

Kun tästä kotouttamisesta on keskusteltu, tietty Afrikan sarven maasta olevat henkilöt ja ryhmät ovat vaatineet jo sitä, että pitäisi tämä kotouttaminen olla useita vuosia pidempi ja siitä suoritettavat maksut huomattavasti korkeammat. He tykkäisivät tästä. Todellisuudessa he nauravat tälle koko touhulle ja repivät takapuolensa ruvelle, kun katsovat suomalaista hulluutta kotouttamisineen. Ei ne koskaan kotoudu, jos niille maksetaan suuria summia taskuun. Ne istuu kerran viikossa jossakin koulun penkillä ja muuten istuvat tuolla asemalla ja soittavat kännykällä ulkomaille suomalaisen laskuun. Tämä on ehkä kovaa puhetta, mutta näin se on. Työhön vaan vaikka luudanvarteen, niin se on kotoutumista se ja siinä oppii suomalaisen kielenkin parhaiten. Nämä ovat hyssyttelyjä tällaiset kotouttamissysteemit.

Ed. Dromberg: Arvoisa puhemies! Kun esitystä käsiteltiin valiokunnassa, siellä oli erittäin asiantuntevia asiantuntijoita. Tämä laki sinänsä, täytyy sanoa, on kuitenkin edistystä siihen, mikä tilanne on ollut. Heillä on kieliopinnot, ja jos ei osaa kieltä, niin ei oikeastaan pysty integroitumaan yhteiskuntaan puhumattakaan sitä että saisi työpaikan, ilman että on suomen kielen pohja. Siinä mielessä tämä on hyvä, mutta todellakin tässäkin täytyy olla tarkkana, että kielikurssit vastaavat juuri sitä, mitä tarvitaan, ettei tässä tapahdu myöskään ainoastaan näennäis-

opetusta ja etteivät jotkut piirit käytä sitä myös hyväkseen.

Tässä on minusta sekin ongelma, että nämä henkilöt, jotka tänne muuttavat, yleensä sijoittuvat pääkaupunkiseudulle ja suuriin kasvukeskuksiin, todennäköisesti esimerkiksi Tampereelle ja Oulun tienoille, jolloin niitten kuntien rasitus tulee kyllä aika suureksi, koska on hyvin paljon kielitaidottomia ihmisiä. Kaikenlaisten palveluiden tarjoaminen on aika paljon kalliimpaa ja vaatii paljon enemmän työvoimaa kuin Suomen kansalaisten kohdalla. Olisi ehdottomasti tärkeätä, että valtio osallistuisi niihin niin sanottuihin ylimääräisiin kustannuksiin, jotka johtuvat nimenomaan näistä maahanmuuttajista. Se on hyvin painokkaasti minun mielestäni sanottu myös tuolla valiokunnan mietinnössä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Hallituksen esitys laiksi yksityisyyden suojasta televiestinnässä ja teletoinnin tietoturvasta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 85/1998 vp
Liikennevaliokunnan mietintö 18/1998 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on liikennevaliokunnan mietintö n:o 18.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Hallituksen esitys laiksi vakuutustarkastuksen kustantamisesta annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 280/1998 vp
Talousvaliokunnan mietintö 38/1998 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 38, jossa ehdotetaan lakiehdotuksen hylkäämistä.

Keskustelu:

Ed. Hä m ä l ä i n e n: Arvoisa puhemies! Talousvaliokunta varsin poikkeuksellisesti esit-

tää esillä olevan hallituksen esityksen hylkäämistä. Sen vuoksi on tarpeen sanoa pari sanaa perusteluiksi.

Lakiehdotuksen tavoitteiksi on perusteluissa sanottu vakuutusalan tutkimuksen ja koulutuksen kehittäminen, erityisesti aktuaarikoulutuksen varmistaminen. Talousvaliokunta on ollut sitä mieltä, että se on tietysti erittäin hyvä tavoite ja talousvaliokunta ei suinkaan näitä kerrottuja perusteita haluakaan kiistää.

Sen sijaan talousvaliokunta ei välttämättä pitänyt hyvänä sitä mallia, jolla oli tarkoitus organisoida vakuutustarkastusmaksun yhteydessä kerättävien varojen kanavoiminen tähän koulutukseen. Hallituksen esityksessä ehdotettiin mallia, jossa olisi perustettu erillinen säätiö, joka hallinnoisi varoja ja olisi myös järjestämässä koulutusta ja tutkimusta. Tarkoituksena oli hallituksen esityksen mukaan kerätä vuosittain noin 5 miljoonaa markkaa.

Säätiön perustamisesta olisi kuitenkin tähän 5 miljoonan markan summaan nähden tullut huomattavan kallis ja ehkä raskaskin organisaatio. Tavoitteeksi ilmoitettiin noin viiden aktuaarin kouluttaminen vuosittain, ja pelkästään tämä säätiö olisi tarvinnut kolme neljä henkilöä palvelukseensa, eli säätiö olisi tarvinnut enemmän varoja hallinnoimiseen kuin varsinaiseen koulutukseen.

Tämä oli meidän suurin epäilymme, arvoisa puhemies, miksi talousvaliokunta ehdotti lain hylkäämistä ylipäänsä. Myöskin meille syntyi epäily siitä, onko näin pienestä asiasta sittenkään ylipäänsä tarpeen säätää lailla, vai onko mahdollista eri osapuolten sopimuksilla ja neuvotteluilla ja sitä kautta rahoituksen kanavoimisella järjestää koulutus ilman lainsäädäntöpohjaa. Viittaamme myös, arvoisa puhemies, mietinnössä siihen oikeusministeriön projektiin, jolla pyritään hillitsemään eduskuntaan tulevien tarpeettomien lakiehdotusten antamista. Yhdymme tähän tavoitteeseen.

Ed. S j ö b l o m: Arvoisa puhemies! Talousvaliokunta hylkäsi yksimielisesti tämän lakiesityksen. Esityksen tehtäväalue on varsin suppea, minkä vuoksi ehdotetut poikkeusjärjestelyt voidaan perustellusti kyseenalaistaa. Näin lausui perustuslakivaliokunta tästä asiasta.

Oikeusministeriössä on vireillä projekti, jolla pyritään hillitsemään eduskunnalle annettavien lakiesitysten määrää. Toivon, että kyseinen projekti valmistuu pian ja tulee käyttöön. Näin suppeat lakiesitykset kuin tämä eivät ole lain arvoi-

sia, vaan ne asiat on hoidettava, kuten valiokuntamme puheenjohtaja sanoi, muilla järjestelyillä ja neuvotteluilla.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Hallituksen esitys Brasilialle suunnatun kansainvälisen rahoitusjärjestelyn toteuttamiseksi Suomen Pankkia varten myönnetyn valtion takausvaltuuden lisäämiseksi

Hallituksen esitys 286/1998 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

8) Hallituksen esitys laiksi kirkkolain muuttamisesta

Hallituksen esitys 214/1998 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 32/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi tiistain täysistuntoon.

9) Hallituksen esitys laeiksi lääkelain 42 ja 52 §:n ja apteekkimaksusta annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 276/1998 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö 42/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi tiistain täysistuntoon.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 17.15.

Täysistunto lopetetaan kello 16.45.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen